

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
завідувач кафедри
д.е.н., проф.Козак Ю.Г.
“ ____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою:

«Стан та перспективи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Магістраль-Юг»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 44а
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Одигинська Мирослава Олегівна

Науковий керівник: к.е.н, старший викладач кафедри МЕВ
Сукач Ольга Олексіївна

АНОТАЦІЯ

Одичинська Мирослава Олегівна, «Стан та перспективи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «МАГІСТРАЛЬ-ЮГ»)» випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процеси зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

У роботі розглядаються теоретичні основи та методичні положення дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства, систематизовано основні фактори, що визначають розвиток зовнішньоторговельної діяльності підприємства, наведено методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств.

Проаналізовано чинники, що впливають на результати діяльності ТОВ «Магістраль-Юг» при виході на зовнішні ринки (за допомогою інструменту SWOT-аналіз), проведено аналіз експортної діяльності підприємства, проаналізовано показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»

Запропоновано основні напрями підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг» за рахунок диверсифікації зовнішніх ринків підприємства шляхом удосконалення технологічної складової, удосконалення інструментів маркетингу, освоєння нових ринків.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність підприємства, експорт, ефективність зовнішньоторговельної діяльності, показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності, міжнародна конкурентоспроможність.

ANNOTATION

Odyzhynska Myroslava "State and prospects of the efficiency of foreign trade activity of the enterprise increasing (on the example of LTD "MAGISTRAL-YUG")" on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality 6.030503 "International economy", Odessa national economic university. - Odesa, 2019

Thesis consists of three chapters. Object of study is the processes of foreign trade activity of the LTD "Magistral-Yug".

Diploma thesis deals with theoretical bases and methodological provisions of the study of the effectiveness of foreign trade activity of the enterprise, main factors determining the development of foreign trade activity of the enterprise are systematized, methods of estimation of the efficiency of foreign trade activity of enterprises are given.

Factors influencing the results of LTD "Magistral-Yug" activity in external markets entering (using the SWOT-analysis tool) are analyzed, the analysis of the export activity of the enterprise was carried out, indicators of the efficiency of foreign trade activity of the enterprise LTD "Magistral-Yug" were analyzed.

Main directions of increasing the efficiency of foreign trade activity of LTD "Magistral-Yug" are offered, due to diversification of the external markets of the enterprise by technological component improving, marketing tools improving, new markets developing.

Key words: foreign trade activity of the enterprise, export, efficiency of foreign trade activity, indicators of the efficiency of foreign trade activity, international competitiveness.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Економічний зміст та особливості здійснення зовнішньоторговельних операцій підприємством.....	7
1.2. Економічні фактори, що визначають розвиток ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.....	14
1.3. Науково-методичні підходи щодо оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств.....	18
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «МАГІСТРАЛЬ-ЮГ».....	27
2.1. Аналіз зовнішньої торгівлі ТОВ «Магістраль-Юг».....	27
2.2. Аналіз економічних факторів впливу на результати діяльності ТОВ «Магістраль-Юг» при виході на зовнішні ринки.....	41
2.3. Оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».....	43
Висновки до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «МАГІСТРАЛЬ-ЮГ».....	47
3.1. Диверсифікація зовнішніх ринків підприємства ТОВ «Магістраль-Юг» за рахунок удосконалення технологічної складової.....	47
3.2. Міжнародний маркетинг як стимулюючий інструмент підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»	54
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми. Зростання економічного розвитку держави тісно взаємопов'язане із розширенням зовнішньоторговельної діяльності, яка неможлива без проведення експортно-імпортних операцій безпосередньо окремими підприємствами.

Зовнішньоторговельні операції мають бути ефективними, адже головна мета ведення будь-якої підприємницької діяльності – отримання прибутку, а підприємства часто зазнають збитків саме через відсутність детального аналізу ефективності їхньої діяльності. Це робить академічні дослідження з проблем ефективності злободенними.

У сучасному світі аналіз ефективності зовнішньоторговельних операцій є необхідним для кожного підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність. Він дозволяє визначити реальний рівень зацікавленості фірми у виході на міжнародні ринки, оцінити вигоду експортно-імпортних операцій для підприємства, віднайти основні проблеми і запропонувати їх вирішення, проаналізувавши найбільш оптимальні варіанти. Отриманий результат знайде своє відображення у формуванні планів підприємства на подальшу зовнішньоторговельну діяльність.

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові праці значної кількості українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких доцільно виокремити: Ю. Бушеневу, О. Вакульчика, І. Волкову, Л. Воловика, В. Гордополова, С. Гринкевича, В. Горемикіна, Д. Дубицького, А. Дунську, Н. Карвацьку, І. Кравець, Ю. Козака, Н. Тюріну, С. Хрупович, Ю. Чучука, С. Шахраюка-Онофрея, О. Шкурупія, С. Юшину та інших.

Метою випускної роботи є вивчення теоретичних основ ефективності зовнішньоторговельної діяльності та практичне використання отриманих теоретичних знань для розробки заходів з підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

Для реалізації поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

– дослідити економічну сутність категорії «зовнішньоторговельна діяльність підприємства»;

- систематизувати основні фактори, що визначають розвиток зовнішньоторговельної діяльності підприємства;
- узагальнити методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств;
- проаналізувати зовнішньоекономічну діяльність підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»;
- провести SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»;
- надати оцінку ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг»;
- запропонувати напрями підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг»;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг».

Об'єктом дослідження є процеси зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності промислових підприємств.

Вихідними даними для дослідження і розробки поставлених задач стали наукові статті провідних вчених-економістів, навчальні посібники, статистична звітність підприємства, внутрішня документація та регламенти підприємства, що відповідно були оброблені й узагальнені для одержання необхідних висновків і рекомендацій.

У процесі наукового дослідження застосовувалися **загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання**. При теоретико-методичному аналізі ефективності зовнішньоторговельної діяльності із загальнонаукових методів застосовано аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрактно-логічний метод, метод узагальнення та класифікації. До спеціальних методів належать метод економічного аналізу (у процесі аналізу динаміки показників ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг») та табличний метод (подання результатів за

допомогою зведення та групування аналітичних даних експортної та імпоротної діяльності ТОВ «Магістраль-Юг»).

Практичне значення результатів відображається у наданні рекомендацій підприємству ТОВ «Магістраль-Юг» щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

За результатами виконання випускної роботи бакалавра **опублікована** наукова стаття:

Одичинська М., Сукач О. О. Теоретичні аспекти здійснення зовнішньоторговельної діяльності підприємства / М. Одичинська, О. О. Сукач // Матеріали студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 9 (м. Одеса, 9 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С. 310-314.

Обсяг та структура роботи: випускна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок. Робота містить 20 таблиць та 7 рисунків.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Досліджено економічну сутність категорії «зовнішньоторговельна діяльність підприємства» за рахунок аналізу наукових праць та державних нормативно-правових актів. Розглянуті форми ЗЕД за характером діяльності та структура зовнішньоторговельної моделі ЗЕД підприємства. Наведено тлумачення основних видів зовнішньоторговельної діяльності, охарактеризовані її форми та методи здійснення торговельних операцій.

2. Систематизовано основні фактори, що визначають розвиток зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

3. Узагальнено методи оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємств. Детально розглянуті показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності за видами зовнішньоекономічної діяльності.

4. Проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність підприємства ТОВ «Магістраль-Юг». Проведено аналіз конкурентного середовища, географічної і товарної структури експорту та імпорту підприємства. Визначено питому вагу експорту у загальному обсязі чистого доходу. Проаналізовано участь у національних та міжнародних виставках і конференціях.

5. Досліджено особливості функціонування на ринку підприємства ТОВ «Магістраль-Юг» та економічні фактори впливу на результати його діяльності за рахунок проведення SWOT-аналізу.

6. Розраховано рентабельність власного капіталу і рентабельність реалізованої продукції та показники ефективності експорту, імпорту і ЗЕД підприємства ТОВ «Магістраль-Юг» за 2016-2018 роки. Надано оцінку ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства за рахунок проведення аналізу динаміки зазначених показників.

7. Запропоновано диверсифікацію зовнішніх ринків підприємства ТОВ «Магістраль-Юг» за рахунок удосконалення технологічної складової. Зазначено необхідність виходу підприємства на ринок нової країни і запропоновано розглянути вихід на ринок Хорватії.

8. Досліджено конкурентне середовище на ринку Хорватії шляхом розгляду і порівняння головних конкурентів ТОВ «Магістраль-Юг» на ринку цієї країни і надання оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства на ринку Хорватії, що і надало підстави для визначення конкурентних сил, розвитку яких підприємству важливо приділити належну увагу. Визначено, що ТОВ «Магістраль-Юг» необхідно провести заходи із удосконалення технологій та з удосконалення інструментів маркетингу, що, у свою чергу, дозволить здійснити диверсифікацію ринків збуту.

9. Запропоновано комплекс заходів з удосконалення технологій, які варто провести підприємству, та проаналізовано окупність одного з них - придбання виробничих ліній для створення перфорованих і формованих деталей з листового металу.

10. Розглянуто міжнародний маркетинг як стимулюючий інструмент підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності фірми. Складено бюджет на заходи з маркетингу ТОВ «Магістраль-Юг» на 2020 рік. Надані рекомендації з участі підприємства у виставках, конференціях і симпозіумах, що проводяться у Хорватії, та обґрунтовано економічну доцільність участі компанії у міжнародній виставці зварювальних конструкцій та обладнання для зварювальних робіт «Viam». Підсумовано, що участь у міжнародних виставках, конференціях і симпозіумах розкриває для компанії широкі можливості із зовнішньоторговельної співпраці.

Підсумуємо, що у даній випускній роботі розглянуто теоретичні основи ефективності зовнішньоторговельної діяльності та застосовано практичне використання отриманих теоретичних знань для розробки заходів з підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Магістраль-Юг».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шкурупій О.В., Гончаренко В.В., Артеменко І.А. та ін. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 248 с.
2. Гордополов В. Ю. Сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності резидентів України / Ефективна економіка – 2016 - № 11.
3. Юшина С. І. Визначення зовнішньоторговельної діяльності в українському законодавстві / Часопис Київського університету права – 2011. - С. 197-200.
4. Бушенева Ю.И. Внешнеэкономическая деятельность: учеб. пособие / Ю.И. Бушенева. – СПб.: ЛГУ им. А.С. Пушкина, 2015. – 80 с.
5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
6. Лиман И.А., Карагулян Е.А. Методическое пособие для экспортно-ориентированных субъектов малого и среднего предпринимательства. - Екатеринбург: ООО «Пресс групп», 2015. - 40 с.
7. Паначев А. А. Оценка внешнеэкономической деятельности промышленного предприятия в условиях финансового кризиса : магистерская диссертация / А. А. Паначев. — Екатеринбург, 2017. — 107 с.
8. Международные экономические отношения : учебник для бакалавров / Р. И. Хасбулатов. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 910 с.
9. Шахраюк-Онофрей С.І. Регіональна економіка : навчальний посібник. / Шахраюк-Онофрей С.І., Круць А.В. – Чернівці; 2008 р. – 140 с.
10. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, О. А. Єрмакова, Т. Спорек та інші. - видання 5-те, перероб. та доп. – Київ-Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. – 289 с.
11. Бочков, Д.В. Внешние экономические связи : учебное пособие / Д.В. Бочков. - 3-е изд., стер. - Москва ; Берлин : Директ-Медиа, 2016. - 229 с.

12. Сахно Є.Ю. та ін. Менеджмент сервісу: теорія та практика : навчальний посібник / Сахно Є.Ю., Дорош М.С., Ребенок А.В. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 328 с.
13. Багрова І.В., Редіна Н.І., Власюк В.Є., Гетьман О.О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник/ Багрова І.В., Редіна Н.І., Власюк В.Є., Гетьман О.О. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 580 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://econbooks.ru/books/view/60>.
14. Макогон Ю.В. Внешнеэкономическая деятельность предприятия. Учебное пособие. / Ю.В. Макогон, В.С. Рыжиков, С.В. Касьянюк, Е.О. Коваленко, В.М. Гридасов, С.В. Чемерис. Под ред. проф. Ю.В. Макогона. Краматорск, ДГМА , 2005. — 400 с.
15. Наумов М. С. Сутність та основні форми зовнішньоекономічної діяльності фірми : тексти лекцій / М. С. Наумов ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. — 61 с.
16. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник / Світлана Хрупович. — Тернопіль, 2017.- 137 с.
17. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. — К.: «Центр учбової літератури», 2013. — 408 с.
18. Воловик Л.А. Основы внешнеэкономической деятельностью: Учебное пособие / Л.А. Воловик; КГУ. Калининград, 1998. — 73 с.
19. Горемыкин В. А. Планирование на предприятии : учебник и практикум : учебник для бакалавров / В. А. Горемыкин. — 9-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 857 с. — Серия : Бакалавр. Базовый курс.
20. Кравець І.В. Фактори впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства / Глобальні та національні проблеми економіки. — 2016. - №14. - С. 59-62.
21. Волкова І. А. Гірчук І. В. Методика аналізу експортно-імпорتنих операцій в діяльності підприємств / Вісник ЖДТУ Економічні науки. — 2010. - №3(53). - С. 53-55.

22. Index of Economic Freedom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.heritage.org/index/>.
23. Смирнова И.А. Основные факторы эффективности внешнеторговой деятельности предприятий / Вестник 2006. - № 13(2). - С. 67-70.
24. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник / [Козак Ю.Г., Логвінова Н.С. та ін.]; за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.А. Зайця. – 4-те вид., перероб. та доп. – К.: Освіта України, 2012. – 272 с.
25. Чучук Ю. В. Теоретична сутність понять економічна ефективність та ефективність діяльності / Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2014. - №2
26. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности : учебник / О.И. Аверина и др. — Москва : КноРус, 2016. — 432 с.
27. Гринкевич С. С. Підходи до визначення сутності економічної категорії "ефективність зовнішньоекономічної діяльності" підприємств / збірник науково-технічних праць Науковий вісник. – 2008. - вип. 18.2. - С. 170-174.
28. Гракова М.А. Конспект лекцій з дисципліни «економіка підприємства». – Мажіівка. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5432943/page:30/>.
29. Офіційний сайт підприємства «Магістраль-Юг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magistral-yug.net>.
30. Офіційний сайт ТОВ «АВВ-Дизайн» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avvdesign.com>.
31. Офіційний сайт ТОВ «Транзас Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transas.com.ua>.
32. Офіційний сайт ТОВ «Formux» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oduc.com.ua/firm-formux/>.
33. Офіційний сайт ТОВ «Інспром» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://insprom.com.ua>.
34. Офіційний сайт ТОВ "РемЖД" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://remzhd.all.biz>.

35. Офіційний сайт ТОВ «Інерт 1520» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://inert1520.com.ua/about_us.
36. Офіційний сайт підприємства «Cassar Ship Repair» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cassarshiprepair.com>.
37. Офіційний сайт підприємства «German Ship Repair» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.germanshiprepair.com/home/>.
38. Офіційний сайт підприємства «Andritz Kaiser» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.andritz.com/metals-en/about-us/locations/kaiser-gmbh>.
39. Офіційний сайт підприємства «Profile Metal Forming» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.profilemetal.com>.
40. Офіційний сайт підприємства «СМІ Locos Diesel» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cmigroupe.com/cmi-locos-diesel>.
41. Офіційний сайт підприємства «Express Service» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lz1866.com>.
42. Financial analysis online: Коефіцієнт рентабельності власного капіталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/338-pokaznik-rentabelnosti-vlasnogo-kapitalu>.
43. Financial analysis online: Показник рентабельності реалізованої продукції за чистим прибутком, норма чистого прибутку, маржа чистого прибутку, рентабельність продажів по чистому прибутку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/341-pokaznik-rentabelnosti-realizovanoji-produktsiji-za-chistim-pributkom-norma-chistogo-pributku-marzha-chistogo-pributku-rentabelnist-prodazhiv-po-chistomu-pributku>.
44. Офіційний сайт підприємства «NCP Refit» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ncprefit.com/index.php/en/>.
45. Офіційний сайт підприємства «Ferramenta» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ferramenta.hr>.
46. Офіційний сайт підприємства «Їakovec Ltd» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rzv.hr/en_index.html.

47. Техническая библиотека: Судовое навигационное оборудование [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://neftegaz.ru/tech-library/sudovoe-oborudovanie/141912-sudovoe-navigatsionnoe-oborudovanie/>.
48. Навигационные приборы и инструменты [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://balt-lloyd.ru/morskaja-praktika/navigacija/navigacionnye-pribory-i-instrumenty>.
49. Система очистки балластных вод «Seascope» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://marinetec.com/ru/morskoe-napravlenie/ekologicheskoe-oborudovanie/ochistka-ballastnykh-vod>.
50. Инновационные технологии при сварочных работах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://stroy-metall.ru/stati/innovatsionnye-tehnologii-pri-svarochnykh-rabotakh>.
51. Офіційний сайт човневої виставки на воді «Zagreb boat show» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.zv.hr/fairs-2863/zagreb-boat-show-3150/3150>.
52. Офіційний сайт човневої виставки на воді «Biograd boat show» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bbs.com.hr>.
53. Офіційний сайт симпозиуму з теорії та практики суднобудування «SORTA» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://sorta2018.fesb.unist.hr>.
54. Виставка з металообробної та деревообробної промисловості, будівництва, телекомунікацій «Saso Expro» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://10times.com/saso-expro>.
55. Міжнародна виставка зварювальних конструкцій та обладнання для зварювальних робіт «Biam» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.microstep.eu/exhibitions/biam-zavarivanje-2018-croatia/>.
56. Міжнародна виставка зварювання та зварювальних конструкцій «Welding Zagreb» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.zv.hr/fairs-2863/biam-welding-2972/2972>.
57. Міжнародний симпозиум «Materials and metallurgy» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pubweb.carnet.hr/metalurg/symposium>.

58. Офіційний сайт міжнародної конференції з дорожньої та залізничної інфраструктури «Cetra» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://master.grad.hr/cetra/ocs/index.php/cetra5/cetra2018>.

59. Конференція «Mediterranean Corridor and future of railway sector in Croatia» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.spanishrailwaysnews.com/noticias.asp?not=7010&cs=home>.